

BUDAPEST

Vidéken.		ELŐFIZETÉSI ÁR		Budapesten.		Felelős szerkesztő.		Kiadótulajdonos.		Egyes szám ára helyben 6 fillér, vidéken 8 fillér.	
Egész évre	24 K	Egész évre	20 K	— f.		SZATMÁRI MÓR WODIANER F. és Fiai		SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL.			
Fél évre	12 K	Fél évre	10 K	— f.				Budapest, IV. Ker., Sarföldes-utca 3. szám.			
Negyed évre	6 K	Negyed évre	5 K	— f.							
Egy hóra	2 K	Egy hóra	1 K	70 f.							

Az évforduló.

Irta: KOSSUTH FERENC.

Kossuth Lajos halálának tizenhatodik évfordulója!...

Nem mint a halhatatlan szellemóriásnak forrón szerető fia írom e sorokat, hanem mint hazafi, aki egy hosszú életet töltött az ő oldala mellett.

A fiúnak érzelmei nem a nyilvánosság elé valók.

A soha el nem muló szeretet, a mélységes bánat és vágyódás az én szívemnek és lelkemnek szentélyei.

A családi élet, a családi szeretet annál szorosabb köteleket teremt, mennél elszigeteltebb a család helyzete.

Kossuth Lajos hosszú hontalanságában nem tudott és nem akart sehol gyökeret verni, nem tudott és nem akart sehol belevegyülni az életbe, amely őt környezé; idegen országokban, melyek őt mélységes rokonszenvvel és tisztelettel környékezték, idegen maradt élete végéig.

Ez a hajlandósága a korrallal nőtt, úgy hogy a nagy városok sokaságában remetévé lett.

Kizárólag nemzete multjának és jövőjének élt; a multnak megkövesedése, a jövőnek profétája.

Magányos életében a családi tűzhely volt egyetlen vigasza; az ő mindene. De erre is ránehezedett a sors keze. Végre csak fiai maradtak vele, kiket nagyon szeretett és ők is nagyon szerették a jó atyát.

De mint említém, e szeretet emléke a szívek szentélye, melyet annál szorosabban zárok el, mennél többször tapasztalom, hogy vannak, kik durva kézzel ehhez hozzá akarnak nyulni mindenféle érdekből.

Mint hazafi átérzem annak jelentőségét, hogy ez az első évforduló azon kísérlet után, melyet a függetlenségi párt abban az irányban tett, hogy részt vegyen a hatalomban.

Akik velem érintkezni szoktak, emlékezhettek arra, hogy mily nehezen és milyen erős lelki tusa után egyeztem abba bele, hogy egyénileg miniszterséget vállaljak.

Megtettem, mert lángbetűkkel vannak felírva utam irányójára azok a szavak, melyeket Kossuth Lajos iratai V. kötetének 221-ik lapján olvashattunk és melyeket ime idézek:

»Én saját személyemre nézve levontam az 1848-ki loyális igyekezet meghiusulásából a tanulságot: az összeférhetlenséget; állok is mellette meghajthatatlanul mind halálomig... Hanem a nemzet más helyzetben van. Nála, osztoznék bár politikai religióban (amint egykoron osztozott is), az incompatibilitás zászlajának kitűzése cselekvést jelentene, amelynek neve: forradalom. Ez pedig a népek ultima ratioja... alkalmazásához folyamodni, a vele összekötött áldozatok és szenvedések miatt csak akkor szabad, csak akkor kell (de akkor kell), ha a jog védelmére, s a történelemben gyökerező kiirthatatlan nemzeti aspirációk megvalósítására, a békés eszköz kimerítése sikertelennek bizonyult... Az ellentétes érdekek kiegyeztetésére, az 1848-ban megkísérelt mód sikerülhetése felől, az utolsó szó még nincs kimondva; minthogy az akkor hozott törvények erőszakos hatalommal megtámadtatván, hatályosságukat ki nem fejtették... Az én általam összeférhetlennek tartott osztrák császári és magyar királyi cumulatio ellentéteinek, az 1848-ki alapon, a nemzet megelégedésére kiegyeztetése vagy ki nem egyeztetése, olyan kérdés, amely gyakorlatilag *nincsen eldöntve.*»

Ugy éreztem, hogy nekem s azoknak, kik velem egy uton járnak, kötelességünk megtenni a próbát »az 1848-ban megkísérelt mód sikerülhetése felől.»

E megkísérlés utját az teszi még terhesebbé, hogy a végcél őszinte bevallása, a felsőbb helyen hagyományos felfogások szerint, megnehezíti az előrehaladást; nehezebbé teszi ugyan azt a lépést előre, mint amilyen lenne akkor, ha nem lett volna előre jelezve a szándék és nem lett volna előre bevallva a cél.

Alkotmányos monarchiában és kivált ott, hol az uralkodó egy szomszéd állam nagy hatalmával is rendelkezik, nincs más mód arra, hogy az a kísérlet, melyről a mi édes atyánk élete utolsó napjaiban remegő kézzel irt, úgy tétessék meg, hogy el legyen osztható az említett hagyományos felfogás; és az

e meggyőződés érlelődjék meg, hogy Magyarország a királyi korona, a királyi szék s a dinasztia legerősebb támasza; tehát minden, ami e támaszt erősíti, bármi legyen az, ne úgy tekintessék, mint elfordítási törekvés, hanem úgy, mint olyan, ami a nemzet és a király közös érdekét szolgálja.

Továbbá, hogy megteremtessék felsőbb helyen az a felfogás, hogy Magyarországnak elkülönítése azon örvényvonzó erejétől, amely Ausztriában kavargog, elsőrendű dinasztikus érdek, mert a magyar nem kifelé gravitáló faj, Ausztriában pedig más, mint kifelé gravitáló faj, nincs.

Végre, hogy a nagyhatalmi állást csak növeli, ha a monarchia két állama közt nincs surlódás; ezt pedig csak úgy lehet elérni, ha a surlódási, tehát a közös érintkezési pontok mennél kisebb térre szorítottak.

Az a kísérlet, amelyet a kormányon ebben az irányban én is tettem, nem volt egészen eredménytelen.

Egy szimptomája ennek az volt, hogy azelőtt a magyar kormány nem jelenhetett meg Kossuth Lajos temetésén; holott midőn végső nyugvó helyére vittük a nemzet atyját, ott volt és lehetett már az egész magyar kormány.

Sok uton gördítettük fel jó meszszire a sisyphosi sziklát; s ha ismét legördültek és ismét ott vagyunk, ahol voltunk, ez tisztán látszó hibák következménye, melyekről ma, Kossuth Lajos emlékének ünnepnapján említést sem fogok tenni, mert ma a kegyeletben összeforró érzelmeket semminek sem szabad zavarni.

Hivatkozom arra az iránymutatásra, amely az idézett parancsolatszerű szavakból kisugárzik.

Meg kell próbálni újra és újra, hogy »az 1848-ban megkísérelt mód» sikerülhet-e »a kiirthatatlan nemzeti aspirációk megvalósítására», nehogy a nemzet kétségbeesve, vagy fellázadásra, vagy elsorvasztó megadásra legyen szorítva.

Legurult a sisyphosi szikla, de gondos kezek, erős kezek ismét gurítani fogják idő jöttével felfelé; és le fog surlódní róla a sisyphosi jelleg; megáll majd egyszer, mert megtámasztja kellő